

II. International Conference on
Covid-19 Studies

August 26-27, 2020
Paris, France

FULL TEXTS BOOK

Edited by
Dr. Charu DUREJA

FULL TEXTS BOOK

**EDITED BY
Dr. Charu DUREJA**

**All rights of this book belongs to
ISPEC Publishing Agency**

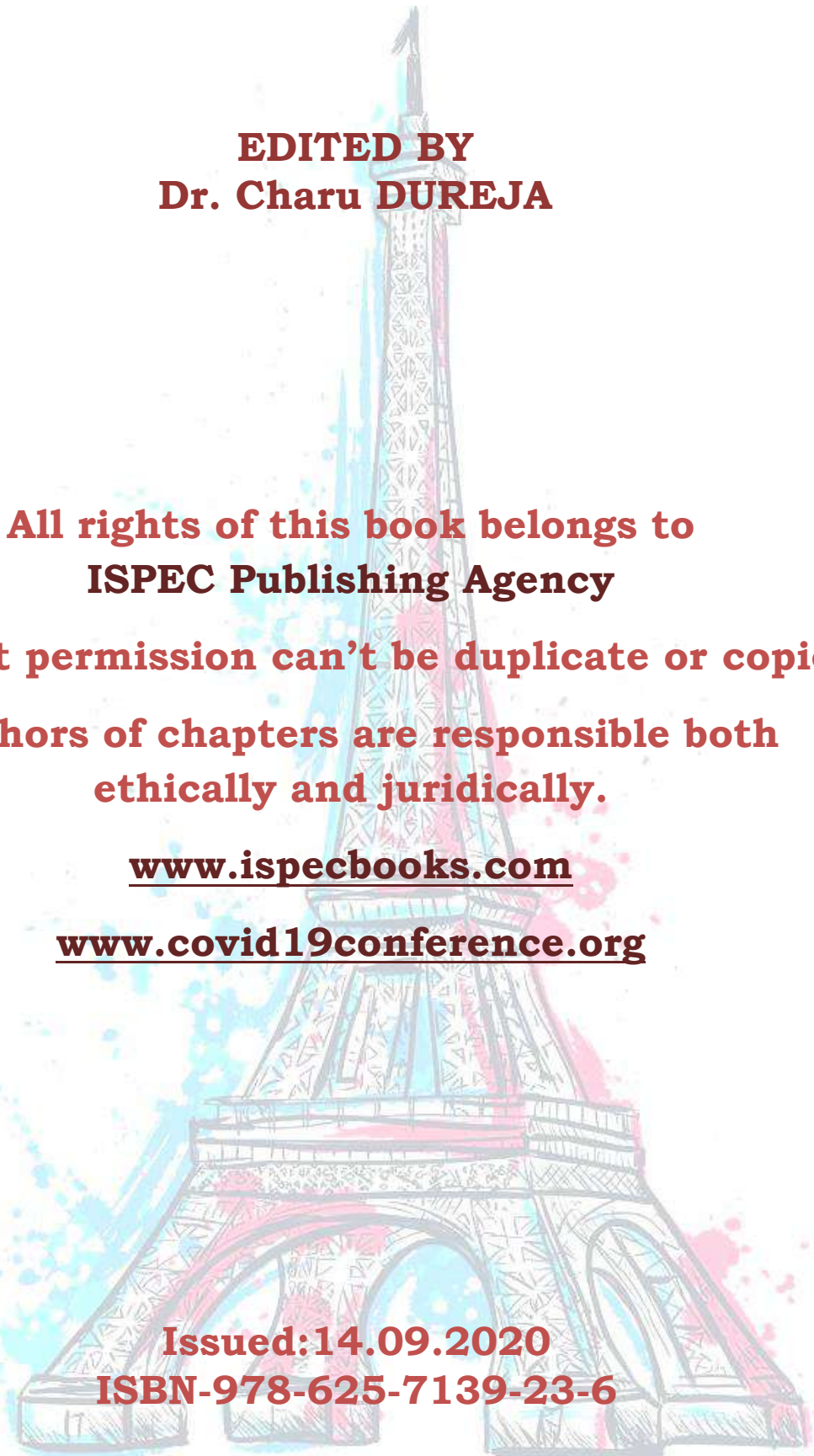
Without permission can't be duplicate or copied.

**Authors of chapters are responsible both
ethically and juridically.**

www.ispecbooks.com

www.covid19conference.org

**Issued:14.09.2020
ISBN-978-625-7139-23-6**

II. INTERNATIONAL CONFERENCE ON COVID-19 STUDIES

CONGRESS'S IDENTIFICATION

2 ND INTERNATIONAL CONFERENCE ON COVID-19 STUDIES

DATA AND PLACE

AUGUST 26-27, 2020

Paris/ France (ZOOM APPLICATION)

COORDINATOR

Gulnaz GAFUROVA

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Mustafa TALAS

Assoc. Prof. Dr. Melike ÖZER KESKİN

Assoc. Prof. Dr. Nilgün ULUTAŞDEMİR

Kaldygul ADILBEKOVA

Dr. WU Yicheng

Shadika Haque MONIA

Dr. Hasan ÇİFTÇİ

Dr. Muhammad Shoaib Khan PATHAN

Elvan CAFAROV

PRESENTATION TYPE

Oral Presentation

NUMBER OF ACCEPTED PAPERS

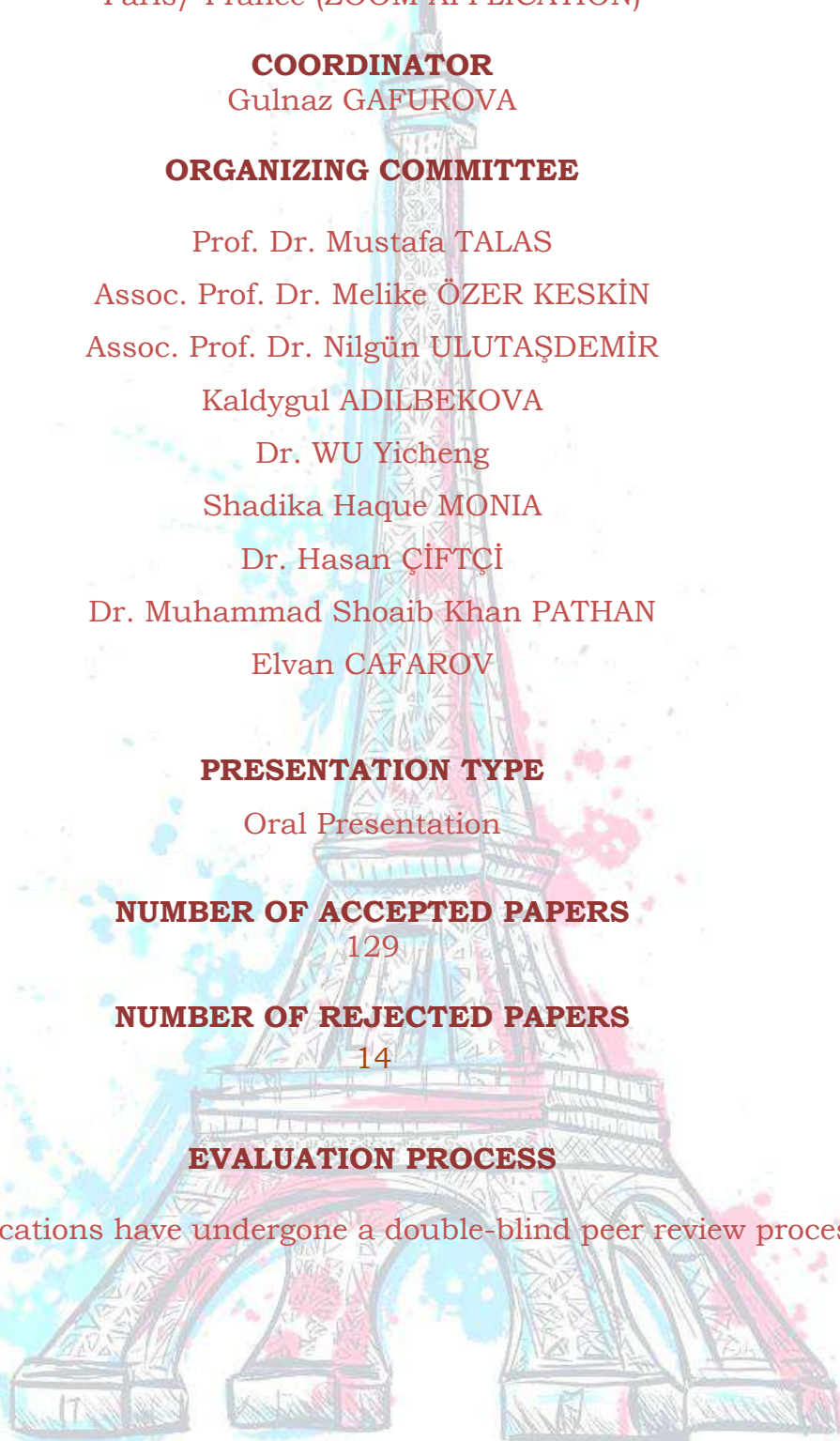
129

NUMBER OF REJECTED PAPERS

14

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

II. INTERNATIONAL CONFERENCE ON COVID-19 STUDIES

SCIENTIFIC & REVIEW COMMITTEE

Prof. Dr. Aliye ÖZENOĞLU, Uskudar University
Prof. Charu DUREJA, Rayat College of Law
Prof. Dr. Ceyhan KANDEMİR, Istanbul University
Prof. Dr. Ramazan GAFARLI, Azerbaijan ME Academy
Prof. Dr. Fisun TOPSÜMER, Ege University
Prof. Prachi V. MOTIYANI, Gujarat University
Prof. Dr. Hacı Mehmet ŞAHİN, Karabuk University
Prof. Dr. Roopali SHARMA-Amity University Uttar Pradesh
Prof. Dr. Gülzar İBRAHİMOVA, Baku Euroasia University
Prof. Dr. Mustafa TALAS, Omer Halisdemir University
Prof. Monisa QADRI, Islamic University of Science & Technology (Kashmir)
Prof. Dr. Nevzat ARTİK, Ankara University
Prof. Shabnam THAKUR- Apeejay Stya University
Prof. Dr. Turgay SEÇKİN, Inonu University
Prof. Tamanna SAXENA-Amity University
Prof. Dr. Veysel BOZKURT, Istanbul University
Prof. Dr. Yaşar BİLGE, Ankara University
Assoc. Prof. Dr. Mine DEMİRTAŞ, Beykent University
Assoc. Prof. Dr. Mridanish JHA, ICFAI University Jharkhand Ranchi
Assoc. Prof. Dr. Nilgün ULUTAŞDEMİR, Gumushane University
Dr. Canay UMUNÇ, Omer Halisdemir University
Dr. Froilan D. MOBO-Philippine Merchant Marine Academy
Dr. Dilan ÇİFTÇİ, Yakin Dogu University
Dr. Fırat SAYICI, Esenyurt University
Dr. N. Venu MADHAV-Satavahana University
Dr. Kübra İRDAY DEMİR, Adana City Hospital
Dr. Alperen ŞAHİNOĞLU-İstanbul Esenyurt University
Dr. Neslihan ÖNDER ÖZDEMİR-Bursa Uludağ University
Dr. Kemal AVCI, Abant İzzet Baysal University
Dr. Levent ORALLI, Ankara H.B. Veli University
Dr. Prachi V. MOTIYANI-Gujarat University, Ahmedabad
Dr. Özgür Ömer YILDIZ, Yıldırım Beyatız University
Dr. Faiz Muhammad SHAIKH- SZABAC-Dokri
Dr. N. Uma Devi- Bharathiar School of Management and Entrepreneur
Development (BSMED)
Samiksha JAIN - Amity University
Aldwin T. MIRANDA, Agri-Business and Marine and Aquatic School of
Technology
Research Scholar Pooja Prakash SRIVASTAVA- Icfai university, Dehradun
Phd.Research Scholar Monika THAKUR-Amity University Noida,U.P.India
PhD Scholar Muhammad Shoaib KHAN PATHAN -Shah Abdul Latif
University

COVID-19 (YENİ KORONAVİRÜS) SALGINI SÜRESİNCE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIK BAKANLIĞINCA YAYINLANAN 14 HİJYEN KURALINA UYMA DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Burcu NAL

Süleyman Demirel Üniversitesi, Atayalvaç Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Orcid ID: 0000-0002-9469-8651

Prof. Dr. Leyla KHORSHID

Orcid ID: 0000-0001-7101-9014

Prof. Dr. Dilek SARI

Orcid ID: 0000-0002-1859-2855

Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

ÖZET

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgını sırasında T.C Sağlık Bakanlığının yayınladığı 14 hijyen kuralına uyma davranışını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2019-2020 öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören ön lisans ve lisans öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada veriler 17.07.2020- 05.08.2020 tarihleri arasında toplanmış olup anket formunu yanıtlayan 410 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler 36 sorudan oluşan anket formu kullanılarak elektronik ortamda toplanmıştır. Anket formunda sosyodemografik özellikler ve T.C Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan Covid-19 salgını süresince uyulması önerilen 14 kurala uyma davranışına ilişkin sorular yer almıştır. T.C Sağlık Bakanlığının yayınladığı 14 kuralına uyma davranışı toplam puanı hesaplanmıştır. Çalışmanın yürütülmesi için Sağlık Bakanlığı Covid-19 Araştırmaları Kurulu'ndan, çalışmanın yürütüldüğü üniversitenin Etik Kurulu'ndan ve kurumdan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerden de bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Verilerin analizi SPSS 25.0 programında yapılmış, verilerin analizinde sayısal ve yüzdeler dağılımı, t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %78'i kadın, yaş ortalaması 20,46±2,53 yıl'dır. Öğrencilerin %72'si ön lisans, %28'i lisans öğrencisidir, yaklaşık yarısı (%48,3) 1. sınıftır, %31,7'sinin geliri giderinden azdır ve %7,6'sının kronik bir hastalığı bulunmaktadır. Katılımcıların yaklaşık yarısı Covid-19'un neden olduğu hastalık belirtilerinin biri veya birkaçının görüldüğünü belirtmiştir. Katılımcıların en çok uydugu kuralın "Soğuk algınlığı belirtileri olduğunda maske takmadan dışarı çıkmama" (%90), en az uydugu kuralın ise "Uyku Düzenine Dikkat Etme" (%38,5) olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin T.C Sağlık Bakanlığının yayınladığı 14 kuralına uyma davranışı puan ortalaması 36,13±4,26 olarak belirlenmiştir. Yapılan analizde cinsiyetin 14 kurala uyma davranışını etkilediği ve kadınların bu davranışlara daha çok uydıkları (t=2,004, p<0.05) saptanmıştır. Yabancı dille hazırlık sınıfına devam etmenin, okuduğu sınıfın, genel not ortalamasının ve gelir gider düzeyinin 14 kurala uyma davranışını etkilemediği (p>0.05) belirlenmiştir.

Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin T.C Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan Covid-19 salgını süresince uyulması önerilen 14 kurala uyma davranışı puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 14 kurala uyma davranışını arttırmak için okullarda bu konuda eğitim verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19; Yeni Koronavirüs; Hijyen Davranışları; Sağlık Bakanlığı On Dört Kural

EXAMINATION OF UNIVERSITY STUDENTS' BEHAVIORS OF COMPLYING WITH THE 14 HYGIENE RULES PUBLISHED BY THE MINISTRY OF HEALTH DURING THE COVID-19 PANDEMIC

ABSTRACT

This study was conducted to determine the behavior of university students to comply with the 14 hygiene rules published by the Ministry of Health during the Covid-19 outbreak. The population of the research was composed of associate degree and undergraduate students studying at Süleyman Demirel University in the 2019-2020 academic year. The data in the study were collected between 17.07.2020 - 05.08.2020. 410 students who answered the questionnaire formed the sample of the study. In order to carry out the study, written permission was obtained from the Ministry of Health Covid-19 Research Board, the Ethics Committee of the university where the study was conducted, and the institution. In addition, informed consent was obtained from the students who participated in the study. The data were collected electronically using a questionnaire which was consisting of sociodemographic questions and questions related to comply with the 14 hygiene rules published by the Ministry of Health during the Covid-19 outbreak. Also total compliance scores were calculated. The analysis of the data was made in SPSS 25.0 program, numerical and percentage distribution, t test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used in the analysis of the data.

Most (78%) of the students were female, the average age was 20.46 ± 2.53 years, 72% of them were associate degree, 28% are undergraduate students, approximately half of them (48.3%) were in first year, and 7.6% have a chronic disease. It was determined that about half of the participants had one or more of the disease symptoms caused by Covid-19. It was determined that the most common rule followed by the participants was "Do not go out without wearing a mask when there are symptoms of a cold" (90%), and the least obeyed rule was "Paying Attention to the Sleep Pattern" (38.5%).

The average score of the students' behavior of obeying the 14 rules published by the Turkish Ministry of Health was determined as 36.13 ± 4.26 . In the analysis, it was determined that gender affects the behavior of obeying the 14 rules and women more obey to those behaviors ($t=2,004$, $p<0.05$). It was determined that attending the preparatory class with a foreign language, the class their studied, the general score average and the income and expense level did not affect the behavior of obeying the 14 rules ($p>0.05$).

As a result, it was determined that the average score of the behavior of university students to complying with the 14 rules recommended to be followed during the Covid-19 epidemic published by the Turkish Ministry of Health was the high level. It is thought that it would be appropriate to provide education on this subject in schools in order to increase the behavior of students obeying the 14 rules.

Key Words: Covid-19; New Coronavirus; Hygiene Behaviors; Ministry of Health Fourteen Rules

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Çin Ülke Ofisi 31 Aralık 2019 tarihinde, Çin'in Hubei eyaletinin Vuhan şehrinde etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakalarını bildirmiştir. Etken daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir koronavirüs (2019-nCoV) olarak tanımlanmıştır. Daha sonra 2019-nCoV hastalığının adı COVID-19 olarak kabul edilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2020). DSÖ 30 Ocak 2020'de yeni bir koronavirüsün ortaya çıkmasının uluslararası endişe verici bir halk sağlığı acil durumu olduğunu duyurdu (Liang et al., 2020) Adhikari et al., 2020) Devam eden COVID-19 salgını, şimdiye kadar kişisel hijyen, karantina, bireysel koruyucu ekipmanlar veya temel epidemiyolojik önlemler gibi sıradan hale gelen temel sağlık kavramlarının pratikte uygulanmasının ne kadar büyük öneme sahip olduğunu göstermiştir (Signorelli & Fara, 2020).

Yeni koronavirüs hastalığı pandemisi sırasında önleyici gelişmiş tedbirler uygun el hijyenini içerir (Cavanagh & Wambier, 2020). Tüm Dünyada olduğu gibi ülkemizi de etkisi altına alan Covid-19 salgını boyunca özellikle yaşlı bireyler ve kronik hastalığı olan bireylerin risk altında olduğu bildirilmiştir. Neredeyse her ülke bu pandemiye karşı savaşmak ve yaşlı nüfus ile kronik hastalıkları olan insanları korumak için kısıtlamalar ve yaptırımlar uygulamaktadır, çünkü bunlar risk grupları olarak sınıflandırılmıştır. Bu nedenle, genç nüfus Covid-19'un yayılımını engellemek için bu kısıtlamaları ve kendi kendine izolasyonu takip etmelidir (Aydemir & Ulusu, 2020).

Ülkemiz süreci serinkanlı ve bilimsel verilere dayalı olarak yürütmektedir. Hızla Bilim Kurulu oluşturulmuş, tüm seviyelerdeki eğitim kurumlarında eğitime ara verilerek 65 yaş üzerindeki bireylere sokağa çıkma yasağını uygulayarak hareketliliği, sosyal alan faaliyetlerini ve süreci yüksek hassasiyetle yönetmeye başlamıştır (R. Aslan, 2020). Ülkemizde izolasyon önlemleri nüfusun büyük çoğunluğunun evde kalmasını gerektirmiş ve okullarda salgın nedeniyle örgün eğitime ara verilmiştir. Türkiye'de 20 yaş ve altındaki çocuk ve gençlerin 4 Nisan 2020 tarihinden itibaren sokağa çıkması yasaklanmıştır. Böylece çocuk ve gençler günün tamamını evde geçirmek zorunda kalmıştır. Okulların kapatılması, sosyal etkileşimin en fazla olduğu çocuk ve gençlerin birbiri ile temasını engelleyerek toplumdaki bulaşmanın azaltılması etkili olmuştur (Günay, 2020).

Kişisel önlemler olarak, kişiden kişiye bulaşmayı sınırlandırmak için; maske kullanmak, el hijyenine dikkat etmek, bu amaçla elleri en az 20 saniye sabun ve suyla yıkamak, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el dezenfektanları kullanmak önerilmektedir (Aslan, 2020; Glabska et al., 2020; Soysal ve ark.,2020).

Hasta olan insanlarla yakın temastan kaçınmak; hasta olduğunda evde kalmak kalabalık ve sosyal ortamlardan uzak durmak, iletişimleri 1-2 metrelik sosyal mesafe korunarak 1-2 dakikayı geçmeyecek şekilde yapmak, öksürürken veya hapsirirken ağzı ve burnu örtmek; gözlere, burna ve ağza dokunmaktan kaçınmak; ve sık temas edilen yüzeyleri temizlemek ve dezenfekte etmek, bolca uyumak ve bol sıvı içmek önerilen bireysel önlemlerdir (Morawska & Cao, 2020; Rai et al., 2020; Setti et al., 2020; Srivastav et al., 2018).

Yaygın anlayış, gençlerin hastalıktan etkilenmediği veya hastalığı kolay atlatabildiği yönünde olsa da virüse yakalanan bireyin yaşı önemli olmaksızın, özellikle akciğerlerde kalıcı hasar bırakmaktadır (Aslan, 2020).

Amaç: Bu çalışmada, Covid-19 salgını süresince üniversite öğrencilerinin Sağlık Bakanlığınca yayınlanan 14 hijyen kuralına uyup uymama davranışını belirlemek amacıyla yapılması planlanmıştır.

Araştırmanın Soruları;

- 1- Üniversite Öğrencileri Covid-19 salgını boyunca hijyen kuralına uymakta mıdır?
- 2- Üniversite Öğrencileri Covid-19 salgını boyunca belirlenen kısıtlamalara uymakta mıdır?

Materyal Metot

Araştırmanın Tipi

Covid-19 salgını süresince üniversite öğrencilerinin T.C Sağlık Bakanlığı'na yayınlanan 14 hijyen kuralına uyumunun incelendiği çalışma kesitsel ve tanımlayıcı türde bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörlüğünün 17.07.2020 tarih ve 87523 sayılı izniyle, Süleyman Demirel Üniversitesi'nde 17.07.2020- 05.08.2020 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; 2019-2020 öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören ön lisans ve lisans öğrencileri (N=41380) oluşturmuştur. Örneklem sayısı, büyüklüğü belli olan evren için hazırlanmış olan örneklem büyüklüğü saptama formülü ile belirlenmiştir (Sümbüloğlu K, 2009). Bu çalışmada %95 güven aralığında %5 hata payıyla yapılan hesaplama sonucunda örneklem sayısı 381 olarak tespit edilmiştir. Çalışma araştırmaya katılmayı kabul eden, 410 öğrenci ile tamamlanmıştır. **Çalışmaya;** Türkçe konuşup anlayabilen, çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve elektronik onam formu alınan, Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören, görme-ışitme-yazma problemi olmayan öğrenciler dahil edilmiştir.

Veri Toplama Yöntemi ve Veri Toplama Araçları

Araştırmanın yürütülmesi için; Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan (24.06.2020 tarih 43/1 sayılı karar), Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörlüğünden (17.07.2020 tarihli 87523 sayılı) ve Sağlık Bakanlığı Covid-19 Araştırmaları Bilimsel Araştırma Platformu'ndan (2020-05-24T22_01_40 sayılı) izin alınmıştır. Hazırlanan elektronik anket tüm öğrencilere elektronik ortamda gönderilmiştir. Veriler 36 soruluk bir anket formu ile dijital ortamda toplanmıştır. Anket formunda öğrencilere ait tanıtıcı bilgiler ve hijyen alışkanlıklarına uyma ile ilgili 36 soru yer almıştır. Anket formunda bulunan "Bilgilendirilmiş Onam Formu" kullanılarak öğrencilerin onamı alınmıştır. Anket formunda T.C Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan Covid-19 salgını süresince uyulması önerilen 14 kurala uyma davranışı toplam puanı hesaplanmıştır. Her bir kural için uymayanlara 1 puan, "bazen uyanlara" 2 puan, uyanlara ise 3 puan verilerek toplam uyma puanları hesaplanmıştır (minimum 14, maksimum 42 puan).

Verilerin Analizi:

Verilerin analizi SPSS 25.0 programında yapılmıştır. Verilerin analizinde sayısal ve yüzdelerik dağılım, t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular

Sosyo-Demografik Özelliklere Ait Bulgular

Katılımcıların; %78'i (320) kadındır, yaş ortalaması 20,46±2,53 yıl olarak bulunmuştur, %72'si (295) ön lisans öğrencisidir, %28'i (115) lisans öğrencisidir, %14,6'sı yabancı dil hazırlık eğitimi almıştır, %48,3'ü (198) birinci sınıf, %43,4'ü (178) ikinci sınıf, %4,1'i üçüncü sınıf, %4,1'idördüncü sınıf öğrencisidir, %1,7'sinin ağırlıklı genel not ortalaması (AGNO) 1,99 ve altında, %18,5'nin 2,0-2,49, %33,4'nün 2,5-2,99, %33,9'nun 3,0-3,49 %12,4'ünün 3,5-4,00 aralığındadır, %60,5'nin ailesinin geliri giderine eşit, %31,7'sinin ailesinin geliri giderinden az, %7,8'inin ailesinin geliri giderinden fazladır. Katılımcıların %95,6'sı salgın sürecinde ailesi ile birlikte, %2'si yalnız, %1,5'i arkadaşları ile, %0,7'si akrabaları ile, %0,2'si diğer bireylerle birlikte yaşadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların %4,6'sının 11 Mart 2020 sonrası yurt dışı seyahat planı olduğu, seyahat planı olanların %78'inin seyahatini iptal ettirdiği belirlenmiştir. 11 Mart 2020 tarihinden sonra yurt dışından Türkiye'ye giriş yapan 3 öğrenci olduğu ve bu kişilerden 2'sinin yurt dışından dönüşte ilk 14 günü evinde geçirip, karantina kurallarına uyduğu belirlenmiştir.

Sağlık Durumlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların hastalık belirtilerine ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmiştir. Katılımcıların %45,2'sinde Covid-19'un neden olduğu hastalık belirtilerinin biri veya birkaçının görüldüğü belirlenmiştir. En çok görülen belirtinin ise %15,5 görülme sıklığı ile "halsizlik" olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %1,5'inde düşmeyen ateş, öksürük ve nefes darlığı yakınmalarının bir arada yaşandığı ve bu şikayetleri yaşayanlarının tamamının (n=6) maske takarak bir sağlık kurumuna başvurduğu ve başvuru yapanlardan 4 kişiye Covid-19 Testi yapıldığı ve 2 kişinin testinin sonucunun pozitif olduğu belirlenmiştir. Test sonucu pozitif çıkan 2 kişiden birinin hastanede tedavi gördüğü ve diğerinin ise evde tedavi gördüğü belirlenmiştir. Evde tedavi gören katılımcı, ev halkını korumak için "kendi odasında karantinada kaldığını belirtmiştir.

Katılımcıların Sağlık Bakanlığının belirlediği 14 kurala uyma düzeylerine ait bulgular Tablo 3'de gösterilmiştir. Katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%76,6) tüm kurallara tamamen uyduğu

belirlenmiştir. Katılımcıların en çok uyduğu kural “Soğuk algınlığı belirtilerim olduğunda maske takmadan dışarı çıkmama” (%90) iken, en az uyduğu kuralın “Uyku Düzenime Dikkat Etme” (%38,5) olduğu bulunmuştur.

Tablo 1. Sağlık Bakanlığınca Belirlenen 14 Kurala Uyma İle İlgili Bulgular

Covid-19 Salgını Boyunca;	Kurala Uyan		Kurala Uymayan		Kurala Bazen Uyan	
	n	%	n	%	n	%
11- Soğuk algınlığı belirtilerim olduğunda maske takmadan dışarı çıkmadım.	402	98,0	2	0,5	6	1,5
10- Soğuk algınlığı belirtilerim olduğunda yaşlılar ve kronik hastalığı olanlarla temas etmedim.	392	95,6	4	1,0	14	3,4
3-Öksürme veya hapşırma sırasında ağızımı ve burnumu tek kullanımlık mendille kapattım. O anda mendil yoksa dirseğimin iç kısmını kullandım	386	94,1	0	0,0	24	5,9
6-Bulduğum mekanlarda ortamı sık sık havalandırdım.	373	91,0	8	2,0	29	7,1
2-Soğuk algınlığı belirtileri gösteren kişilerle arama en az 3-4 adım mesafe koydum.	366	89,3	7	1,7	37	9,0
1- Ellerimi sık sık su ve sabun ile en az 20 saniye boyunca ovarak yıkadım.	359	87,6	1	0,2	50	12,2
9-Havlü gibi kişisel eşyalarımı ortak kullanmadım.	338	82,4	25	6,1	47	11,5
12- Bol Sıvı Tükettim.	324	79,0	11	2,7	75	18,3
7- Kıyafetlerimi 60-90 derecede normal deterjanla yıkadım.	320	78,0	29	7,1	61	14,9
4-Diğer insanlarla tokalaşma, sarılma gibi yakın temaslardan kaçındım.	316	77,1	8	2,0	86	21,0
5-Ellerimle gözlerime, ağızıma ve burnuma dokunmadım.	231	56,3	24	5,9	155	37,8
8- Kapı kolları, armatürler, lavabolar gibi sık kullandığım yüzeyleri su ve deterjanla her gün temizledim	223	54,4	38	9,3	149	36,3
13.Dengeli Beslendim.	212	51,7	27	6,6	171	41,7
14. Uyku Düzenime Dikkat Ettim.	158	38,5	92	22,4	160	39,0

Puan Ortalaması	36.13 ± 4.26
-----------------	--------------

Cinsiyete göre 14 kurala uyma davranışı arasında fark olup olmadığını belirlemek amacı ile bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Analize ait bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir. Kadınların 14 kurala uyma durumlarının (36,35±4,27), erkeklere oranla daha fazla olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,05).

Tablo 2. Cinsiyete göre 14 Kurala Uyma Durumu ile İlgili Bulgular

Cinsiyet	n	Ortalama	Standart sapma	t	p
Kadın	320	36,35	4,27	2,004	0,046
Erkek	90	35,34	4,11		

Öğrenim görülen bölümün sağlıkla ilgili olup olmamasının, 14 kurala uyma davranışını etkilemediği (p>0.05) belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrenim Görülen Bölümün Sağlıkla İlgili Olup Olmama Durumuna Göre 14 Kurala Uyma

Öğrenci bölümü	n	Ortalama	Standart sapma	t	p
Sağlıkla ilgili bölüm	323	36,30	4,27	1,530	0,127
Sağlıkla ilgili olmayan bölüm	87	35,51	4,16		

Okuduğu sınıfın, genel not ortalamasının ve gelir gider düzeyinin 14 kurala uyma davranışını etkilemediği (p>0.05) belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Sosyo-demografik Özelliklere Göre 14 Kurala Uyma Durumu İle İlgili Bulgular

Değişkenler	Gruplar	n	Ortalama	S.S.	t	p
Sınıf	1.sınıf	198	36,38	4,25	2,565	0,054
	2.sınıf	178	35,94	4,32		
	3.sınıf	17	33,88	3,40		
	4.sınıf	17	37,52	3,84		
GANO	1,99 ve altında	7	36,57	3,55	0,418	0,796

	2,00-2,49	76	36,13	4,55		
	2,50-2,99	137	35,80	4,40		
	3,00-3,49	139	36,27	4,24		
	3,50-4,00	51	36,60	3,56		
Gelir düzeyi	Gelir giderden az	130	36,36	4,08	0,280	0,756
	Gelir gidere eşit	248	36,04	4,27		
	Gelir giderden fazla	32	35,90	4,94		

Tartışma ve Sonuç

Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmının (%95,6) salgın boyunca aileleri ile birlikte yaşadıkları tespit edilmiş olup; (Liang et al., 2020) Çin’de yapılan çalışmada da benzer olarak üniversite öğrencilerinin salgın boyunca aileleriyle birlikte yaşadıkları belirlenmiştir. Covid-19 salgını nedeniyle DSÖ ve diğer yetkili kuruluşlar, bir virüsün yayılmasını önlemenin en ucuz, en kolay ve en önemli yollarından biri olarak sık sık el yıkama ve uygun hijyen prosedürlerinin uygulanması gerektiğini söylemektedir (Głabska et al., 2020).

Bu çalışmada cinsiyetin 14 kurala uyma davranışını etkilediği ve kadınların bu davranışlara daha çok uydukları ($p<0.05$) saptanmıştır.

Polonya’da Covid-19 salgını sırasında bireylerin cinsiyetlerine göre kişisel koruyucu kullanma davranışı incelediğinde, çalışmada kadınların erkeklere göre daha dikkatli olduğu bulunmuştur ($p<0,05$) (Guzek et al., 2020).

Halkın genel hijyen davranışını belirlemeyi ve bu konudaki cinsiyet farklılıklarını araştırmayı amaçlayan bir çalışmada, kadın katılımcıların genellikle erkeklerden daha iyi bir bilgi düzeyine ve daha olumlu davranışlara sahip olduğu bulunmuştur (Suen et al., 2019).

Covid-19 salgını sırasında öğrencilerin el hijyeni, maske takma davranışlarının incelendiği bir çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha uyumlu olduğu bulunmuştur ($p<0,05$) (Chen et al., 2020).

Taşkıran ve ark. (2019), üniversite öğrencilerinin hijyen davranışlarını incelemek amacıyla yaptıkları çalışma sonucunda kız öğrencilerin el hijyeni ve kişisel hijyen puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek yüksek olduğunu bulunmuştur. Çalışma sonuçlarımız, literatürü destekler niteliktedir. Covid-19 salgını tüm dünyada yeni yaşanan bir durum olduğu için konuya ilişkin benzer bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin T.C Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan kurallara uyma durumunun oldukça yüksek (36.13 ± 4.26) olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun öğrencilerin büyük çoğunluğunun sağlık ile ilgili bir bölümde öğrenci olmalarına ve enfeksiyondan korunma konusunda oldukça fazla bilgi sahibi olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öneriler

Üniversite öğrencilerin 14 kurala uyma davranışını arttırmak için okullarda bu konuda eğitim verilmesinin uygun olacağı ve üniversite öğrencilerine yönelik kamu spotlarının oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Adhikari, S. P., Meng, S., Wu, Y. J., Mao, Y. P., Ye, R. X., Wang, Q. Z., Sun, C., Sylvia, S., Rozelle, S., Raat, H., & Zhou, H. (2020). Epidemiology, causes, clinical manifestation and diagnosis,

- prevention and control of coronavirus disease (COVID-19) during the early outbreak period: A scoping review. In *Infectious Diseases of Poverty* (Vol. 9, Issue 1). BioMed Central Ltd. <https://doi.org/10.1186/s40249-020-00646-x>
- Aslan, R. (2020). *Koruyucu Hekimlik ve Covid-19*. Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi. (Cilt 8, Sayı 8). 953–57.
- Aslan, R. (2020). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19. *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi*, 8(85), 35–41.
- Aydemir, D., & Ulusu, N. N. (2020). Commentary: Challenges for PhD students during COVID-19 pandemic: Turning crisis into an opportunity. *Biochemistry and Molecular Biology Education, March*, 1–2. <https://doi.org/10.1002/bmb.21351>
- Cavanagh, G., & Wambier, C. G. (2020). Rational hand hygiene during the coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic. *Journal of the American Academy of Dermatology*, 82(6), e211. <https://doi.org/10.1016/j.jaad.2020.03.090>
- Chen, X., Ran, L., Liu, Q., Hu, Q., Du, X., & Tan, X. (2020). Hand hygiene, mask-wearing behaviors and its associated factors during the COVID-19 epidemic: A cross-sectional study among primary school students in Wuhan, China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(8). <https://doi.org/10.3390/ijerph17082893>
- Głabska, D., Skolmowska, D., & Guzek, D. (2020). Population-based study of the influence of the COVID-19 pandemic on hand hygiene behaviors-polish adolescents' COVID-19 experience (place-19) study. *Sustainability (Switzerland)*, 12(12). <https://doi.org/10.3390/SU12124930>
- Günay, U. (2020). “Salgın Döneminde Gençler.” In Aylaz, R., & Yıldız (Ed.), *Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri Ve Hemşirelik Yaklaşımları*. (pp. 83–89).
- Guzek, D., Skolmowska, D., & Głabska, D. (2020). Analysis of gender-dependent personal protective behaviors in a national sample: Polish adolescents' covid-19 experience (place-19) study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(16), 1–22. <https://doi.org/10.3390/ijerph17165770>
- Liang, L., Ren, H., Cao, R., Hu, Y., Qin, Z., Li, C., & Mei, S. (2020). The Effect of COVID-19 on Youth Mental Health. *Psychiatric Quarterly*, 1163. <https://doi.org/10.1007/s11126-020-09744-3>
- Morawska, L., & Cao, J. (2020). Airborne transmission of SARS-CoV-2: The world should face the reality. *Environment International*, 139(January). <https://doi.org/10.1016/j.envint.2020.105730>
- Rai, N. K., Ashok, A., & Akondi, B. R. (2020). Consequences of chemical impact of disinfectants: safe preventive measures against COVID-19. *Critical Reviews in Toxicology*, 50(6), 513–520. <https://doi.org/10.1080/10408444.2020.1790499>
- Setti, L., Passarini, F., De Gennaro, G., Barbieri, P., Perrone, M. G., Borelli, M., Palmisani, J., Di Gilio, A., Piscitelli, P., & Miani, A. (2020). Airborne transmission route of covid-19: Why 2 meters/6 feet of inter-personal distance could not be enough. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(8). <https://doi.org/10.3390/ijerph17082932>
- Signorelli, C., & Fara, G. M. (2020). Covid-19: Hygiene and public health to the front. In *Acta Biomedica* (Vol. 91, Issues 3-S, pp. 7–8). Mattioli 1885. <https://doi.org/10.23750/abm.v91i3-S.9507>
- Soysal, F., İşler, S. Ç., Gülçin, A. K. C. A., Ünsal, B., & Özmeriç, N. (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Dış Sağlık Hizmetlerinde Yer Alan Yardımcı Ekibin Enfeksiyon Kontrolündeki Rolü. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, Özel Sayı*, 52-71.
- Srivastav, A., Santibanez, T. A., Lu, P. J., Stringer, M. C., Dever, J. A., Bostwick, M., Kurtz, M. S., Qualls, N. L., & Williams, W. W. (2018). Preventive behaviors adults report using to avoid catching or spreading influenza, United States, 2015-16 influenza season. *PLoS ONE*, 13(3), 1–16. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0195085>

Suen, L. K. P., So, Z. Y. Y., Yeung, S. K. W., Lo, K. Y. K., & Lam, S. C. (2019). Epidemiological investigation on hand hygiene knowledge and behaviour: A cross-sectional study on gender disparity. *BMC Public Health*, 19(1), 1–14. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-6705-5>

Sümbüloğlu K, S. V. (2009). *Biyoistatistik* (13. Baskı). Hatiboğlu Yayınları. Ankara.

Taşkıran, N., Khorshid, L., Sarı, D. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Hijyen Davranışlarının Karşılaştırılması A Comparison Of Hygiene Behaviors Of University Students. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 29(2), 65–78.

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. (2020). *COVID-19 Rehberi*. 2 Nisan 20, 25. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>